

Остапенко Я. О.

ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗА РИНКОВИХ УМОВ

Собівартість продукції є одним із важливих вартісних показників, який повинен прогнозуватися, аналізуватися і контролюватися всіма підприємствами і об'єднаннями незалежно від форми власності і господарювання. Контролером за виконанням кошторисів комплексних статей витрат собівартості продукції є оперативний аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції, який необхідно проводити поряд з послідовним економічним аналізом, що проводиться за даними минулих років, звітних періодів.

За умов ринкових відносин оперативний аналіз витрат повинен бути організований як регулятор процесів витрат матеріальних і трудових ресурсів, так як він пов'язаний з нормативним методом обліку. На кожному підприємстві з метою прийняття оперативних управлінських рішень необхідно проводити оперативний аналіз, оскільки він дає можливість перевірити якість прогнозування, обліку і контролю виробництва, створює умови для його вдосконалення.

Нажаль, на сьогоднішній день оперативний аналіз витрат деякою мірою свою актуальність, так як з переходом на ринкові умови господарювання підприємницька діяльність (виробнича і комерційна) здійснюється відокремленими, автономними суб'єктами підприємницької діяльності різних форм власності. Відповідно змінилися вимоги щодо організації обліку, складання і подання звітності. Зі складу колишньої бухгалтерської звітності відокремилися фінансова і статистична звітності. Оперативна звітність зникла. Інформація про хід виробничих процесів обмежується тими показниками, які передбачені у звітності матеріально відповідальних та інших осіб. Але ці підсумки, які характеризують процеси основної діяльності, для поточного оперативного управління не використовуються. Це пов'язано з тим, що показники, які містяться у звітності матеріально-відповідальних осіб, групують і підсумовують в регістрах винятково для відображення цих процесів на рахунках бухгалтерського обліку, без урахування потреб оперативного контролю та управління процесами основної діяльності підприємств.

Тому, на наш погляд, необхідно пристосувати бухгалтерські реєстри для отримання проміжної інформації за показниками, необхідними для

оперативного аналізу і контролю витрат, управління ними і виробничим процесом в цілому.

Можливість зниження собівартості продукції багатогранні. Це пояснюється тим, що в різних галузях на різних підприємствах діють багато численні фактори, які зумовлюють величину витрат на виготовлення продукції.

Особливу увагу необхідно приділяти виявленню непродуктивних витрат, зокрема заробітної плати і відрахувань на соціальні потреби за час простою; доплат за цей час у зв'язку з використанням робітників на роботах, що потребують застосування менш кваліфікованої праці; вартості енергії, палива, спожитих за час простою.

Велику увагу під час аналізу необхідно приділяти аналізу витрат на утримання апарату управління. Джерелами інформації для цього є кошториси витрат, дані поточного бухгалтерського обліку, відповідні машинограми, первинні документи.

В процесі оперативного аналізу необхідно також перевірити виконання кошторису, а таю відповідність виконуваних працівниками функцій займаним посадам.

Завершальним етапом оперативного аналізу має бути вивчення резервів зниження собівартості. Для реального вирішення питання про резерви, необхідно глибоко вивчити галузеві (специфічні) чинники формування собівартості.

Сучасний етап розвитку економіки України зумовлює високі вимоги в оцінці ефективно функціонування підприємств. Найбільш повну уяву про ситуацію на підприємстві можна отримати за допомогою детального аналізу відповідності витрат та результатів виробничої діяльності. Основою створення аналітичних механізмів ефективності витрат підприємства на нашу думку, має бути системний підхід, який передбачає орієнтацію всіх розрахунків на встановлення взаємозв'язку та взаємовпливу між показниками, що формують витрати та виробничо-господарської діяльності.